Yttrande från KLYS och Copyswede över utkast till lagrådsremiss om Privatkopieringsersättning

Ju2025/01727

1. Inledning

En väl fungerande och stark upphovsrätt är av yttersta vikt såväl för kulturskapares försörjning och konstnärliga utveckling som för återväxten inom kulturen. I EU:s så kallade Infosoc-direktiv, som sätter upp ramarna för den svenska privatkopieringsersättningen (PKE), anges att utgångspunkten för harmonisering av upphovsrätt och närstående rättigheter inom EU måste vara en hög skyddsnivå, eftersom dessa rättigheter har en avgörande betydelse för det intellektuella skapandet, samt att upphovspersoner och utövande konstnärer måste få skälig ersättning för utnyttjanden av sina verk om de ska kunna fortsätta med sina skapande och konstnärliga verksamheter. Skyddet av rättigheterna bidrar på så sätt till att bevara och utveckla kreativiteten och gagnar såväl upphovspersoner, utövande konstnärer, producenter, såsom konsumenter, kultur, näringsliv och allmänhet.

Ersättningssystemet för privatkopiering har funnits i Sverige i över 25 år och är en mycket viktig del av upphovsrätten, som kompensation för den omfattande privatkopiering som sker dagligen av kulturskapares verk och prestationer. PKE har genom åren betytt mycket för enskilda kulturskapare, genom att de fått individuella ersättningar regelbundet utbetalda via Copyswede. Ersättningen är en återkommande inkomstkälla för kulturskapare och ger dem förutsättningar att vara yrkesverksamma, att fortsätta utvecklas konstnärligt och att skapa mer kultur. Teknikutvecklingen har gjort PKE allt viktigare och systemet innebär stabila och långsiktiga ersättningar, som i sin tur skapar hållbarhet inom kreativa och kulturella branscher. Privatkopieringssystemet ger också

konsumenter bättre upplevelser samtidigt som det möjliggör mer kvalitativt innehållsskapande.

1.1. Presentation Copyswede

Copyswede arbetar för att finansiera skapandet av ny kultur och är experter på kollektiv förvaltning av upphovsrätt på tv-området. Copyswede licensierar vidareanvändning av tv- och radioprogram i olika medier och sköter även det svenska systemet för privatkopieringsersättning (PKE). Copyswede arbetar, på uppdrag av sina 14 medlemsorganisationer, för att kulturskapare ska få betalt för sin upphovsrätt. För att kulturkonsumtionen ska vara hållbar måste de som skapar få en rimlig ersättning. Copyswede står under tillsyn av den statliga myndigheten Patent- och registreringsverket (PRV).

1.2. Presentation KLYS

KLYS utgör en samlad röst för Sveriges yrkesverksamma kulturskapare och företräder genom sina 14 medlemsorganisationer ca 30 000 upphovspersoner och utövare inom olika konst- och kulturbranscher. KLYS arbetar för att främja de sociala och ekonomiska villkoren för kulturskapare i hela landet. I det arbetet är en stark upphovsrätt en viktig del vid sidan av en offensiv kultur- och konstnärspolitik, fungerande sociala trygghetssystem för frilansare och en vidsträckt yttrandefrihet.

2. Sammanfattning av KLYS och Copyswedes ställningstaganden

KLYS och Copyswede:

- **välkomnar att** det inte inrättas en privatkopieringsnämnd

- **tillstyrker att** upphovsmän vars ensamrätt inskränkts enligt 12 § URL[1] och vars verk utnyttjats i förvärvssyfte ska ha rätt till ersättning, **föreslår dock att** det görs en viss justering såvitt avser avgränsningen till verk som utnyttjats i förvärvssyfte

- **tillstyrker att** den ersättningsberättigade kretsen breddas och närmare knyts till 12 § URL

- **tillstyrker att** begränsningen till upptagning av ljud eller rörliga bilder tas bort

- **avstyrker att** framställare av fotografiska bilder inte ska vara ersättningsberättigade

- **har ingen invändning mot att** anordningar som endast kan användas för analog upptagning inte längre ska vara ersättningsgrundande

- **delar utkastets bedömning att** ersättningsrätten fortsatt bör knytas till anordningar som är särskilt ägnade för kopiering för privat bruk

- **delar utkastets bedömning att** nuvarande undantag för vissa anordningar ska behållas oförändrade

- **tillstyrker att** skyldigheten att betala PKE fortsatt ska åligga näringsidkare som tillverkar eller inför sådana anordningar

- **tillstyrker att** betalningsskyldigheten vid utlandsförsäljningar direkt till konsument förtydligas i lagtext

- **tillstyrker att** ordningen med frivilligt sekundäransvar för elektronikbranschen föreskrivs i lag

- **tillstyrker att** bestämmelserna om näringsidkarens rätt till nedsättning behålls oförändrade

[1] Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk.

- **tillstyrker förslagen** till ändringar av anmälnings- och redovisningsskyldighet, **men konstaterar att** förslagen behöver kompletteras

- **föreslår därför att** redovisningsskyldigheten kompletteras med krav på uppgift om antalet anordningar som vidareförsålts, tidpunkten för detta, samt uppgift om övertagande av redovisnings- och betalningsansvar

- **tillstyrker att** införa en treårig preskriptionstid för rättighetshavares fordran på organisationen

- **tillstyrker förslaget** till indelning av kategorier av anordningar, **men**

- **avstyrker att** takbeloppen sätts på de föreslagna (för låga) nivåerna

- **föreslår att** ersättningsnivån per GB sätts till 2 kr, alternativt att 1 kr per GB måste indexuppräknas

- **föreslår att** taknivåerna sätts till de nivåer som KLYS och Copyswede föreslog i yttrandet över betänkandet och menar att taknivåerna i lag under alla omständigheter inte bör vara lägre än: 50 kr (lagring), 125 kr (lagring med annan användning), 125 kr (exemplarframställning)

- **tillstyrker att** taknivåerna ska kunna överskridas när tillämpningen skulle vara uppenbart oskälig, men **föreslår att** möjligheten även ska omfatta när "*detta är en förutsättning för att den ersättning som utgår ska anses rimlig*"

- **har ingen invändning mot att** i lagtexten reglera rätten till återbetalning inom rimlig tid

- **har ingen invändning mot att** göra vissa delar av 9 kap 2 § LKFU[2] tillämplig på krav på PKE samt att PRV ges ett utökat tillsynsuppdrag

- **tillstyrker att** medlingslagen även ska omfatta avtal om privatkopieringsersättning, **men**
- **avstyrker att** kostnaden för medling alltid ska delas lika mellan parterna

[2] Lag (2016:977) om kollektiv förvaltning av upphovsrätt.

3. KLYS och Copyswedes yttrande

3.1. Det bör inte inrättas en privatkopieringsnämnd (avsnitt 5)

Förslaget att inrätta en privatkopieringsnämnd presenterades i betänkandet Privatkopieringsersättningen i framtiden, SOU 2022:20 (härefter ”betänkandet”), och KLYS och Copyswede har redan yttrat sig i frågan vid den remitteringen. KLYS och Copyswede vill dock i ljuset av förevarande utkast till lagrådsremiss framhålla att organisationerna välkomnar att utkastet inte går vidare med förslaget i den form som föreslogs i betänkandet. KLYS och Copyswede delar de bedömningar som görs kring varför det inte hade varit lämpligt och konstaterar att de fördelar som hade kunnat uppnås med de justeringar som KLYS och Copyswede föreslog i det ärendet nu till stor del uppnås genom förslaget att göra medlingslagen tillämplig för förhandlingar om redovisning och betalning av PKE.

3.2. Rätten till ersättning (avsnitt 6.2)

KLYS och Copyswede tillstyrker i stort förslaget att upphovsmän vars ensamrätt har inskränkts enligt 12 § URL och vars verk utnyttjats i förvärvssyfte ska ha rätt till ersättning under förutsättning att de inte endast påverkas ekonomiskt i obetydlig omfattning. **KLYS och Copyswede föreslår dock** viss justering såvitt avser avgränsningen till verk som utnyttjats i förvärvssyfte.

KLYS och Copyswede avstyrker förslaget att framställare av fotografiska bilder inte ska vara ersättningsberättigade. *Se avsnitt 3.2.5 nedan.*

3.2.1. Breddningen av den ersättningsberättigade kretsen

KLYS och Copyswede har i sitt tidigare yttrande över betänkandet framfört synpunkter på förslaget att bredda den ersättningsberättigade kretsen och närmare knyta rätten till ersättning till 12 § URL. Förslaget i utkastet ligger i linje med förslaget i betänkandet. **KLYS**

och Copyswede välkomnar detta och tillstyrker förlaget till ändringar i 26 k § URL i dessa delar.

3.2.2. De upphovsmän vars verk utnyttjats i förvärvssyfte ska ha rätt till ersättning

Förslaget i utkastet innebär att den nya avgränsningen ersätter den nuvarande ordningen i 26 k § URL att ”…upphovsmän till skyddade verk som därefter har sänts ut i ljudradio eller television eller som har getts ut på anordningar genom vilka de kan återges…” har rätt till ersättning av näringsidkaren. Även om förslaget i utkastet alltså begränsar den ersättningsberättigade kretsen i visst hänseende så konstaterar KLYS och Copyswede att denna krets genom de ändringar som nu föreslås, ändringar som enligt KLYS och Copyswede är helt nödvändiga för att den svenska lagstiftningen ska leva upp till de krav som EU-rätten ställer på medlemsstaterna, kommer bli avsevärt större än enligt nuvarande ordning. Denna breddning är viktig och helt nödvändig, samtidigt som det är rimligt att införa en begränsning för att säkerställa att privatkopieringsersättningen faktiskt når de rättighetshavare som ska erhålla den rimliga kompensationen enligt EU-rätten.

KLYS och Copyswede konstaterar att förslaget i denna del tar sikte på att avgränsa *vem* som har rätt till den rimliga kompensationen. Denna avsikt framgår tydligt i förslaget till författningskommentar där syftet beskrivs vara att bland annat undanta verk som skapats under omständigheter som är icke-professionella. Även sådana verk kan tillgängliggöras i stor omfattning, exempelvis genom att de läggs upp i sociala medier och på internet. KLYS och Copyswede menar att det därför är viktigt med en avgränsning med det syfte som föreslås. Samtidigt är det av största vikt att avgränsningen inte formuleras i lagtexten på ett sätt som innebär att den krets som enligt det EU-rättsliga regelverket ska tillförsäkras rimlig kompensation till någon del riskerar att falla utanför.

KLYS och Copyswede delar också den bedömning som görs i utkastet att frågan om när verk utnyttjats i förvärssyfte inte ska avgöras utifrån om det finns en faktisk marknad,

eller om det är i ett senare led det förekommmit ett förvärvssyfte, eller om upphovsmannen själv skapar verket i sådant syfte. Eftersom det främst handlar om att ringa in *vem* som har rätt till ersättningen i relation till de betalningsskyldiga näringsidkarna på en schabloniserad nivå, måste det också sakna betydelse om det i det enskilda fallet handlar om en rättighetshavare, som uppfyller kriteriet som sådant, väljer att exempelvis arbeta utan krav på ersättning eller skapar ett verk som sedan ges i gåva. Även sådana verk kan representera ett betydande värde och måste naturligtvis kunna grunda rätt till privatkopieringsersättning. KLYS och Copyswede anser att detta också måste anses följa av förslaget eftersom upphovsmannen själv rimligen måste anses ha ett förvärvssyfte för egen del i sitt skapande även i denna typ av situation. I utkastets förslag till författningskommentar kommer detta till uttryck i konstaterandet att avgränsningen innebär att det kan vara upphovsmannen själv som utnyttjat verket i sådant syfte och att det inte finns något krav på att utnyttjandet genererar några intäkter. Det klargörs också att verket inte behöver användas i en verksamhet som bedrivs i vinstsyfte.

KLYS och Copyswede delar mot denna bakgrund utkastets bedömning att det är viktigt att i lagtexten avgränsa kretsen som i utgångsläget har rätt till PKE enligt 26 k § URL när den tidigare avgränsningen kopplad till utsändning och utgivning på anordning tas bort. **KLYS och Copyswede tillstyrker** också förslaget med den innebörd som det ges i författningskommentaren. Det kan dock föreligga risk för att begreppet ”utnyttjats i förvärvssyfte” i sammanhanget kan leda tanken fel, även om denna risk till stor del hanteras genom de förtydliganden av innebörden som görs i utkastet till författningskommentar.

KLYS och Copyswede föreslår därför att förslaget till formulering i lagtexten justeras något för att ännu tydligare ange vad som efterstävas med den nya avgränsningen. **KLYS och Copyswede föreslår** att förslaget ”…har upphovsmän vars ensamrätt har inskränkts enligt 12 § och vars verk utnyttjats i förvärvssyfte rätt till ersättning…” ändras till ”…har upphovsmän vars ensamrätt har inskränkts enligt 12 § och vars verk utnyttjats *eller*

offentliggjorts i förvärvssyfte rätt till ersättning…". Syftet med ändringen är att göra det ännu något tydligare i lagtexten att även rättighetshavarens egna förvärvssyfte ska anses omfattas.

3.2.3. Upphovsmän som påverkas ekonomiskt i obetydlig omfattning ska inte ha rätt till ersättning

KLYS och Copyswede delar i stort sett den bedömning som görs i utkastet. KLYS och Copyswede har i det tidigare yttrandet över betänkandet framfört att förtydligandet i första hand har betydelse vid fördelningen och att förtydligandet kan leda till tillämpningssvårigheter om det placeras i 26 k § URL, främst eftersom placeringen i detta lagrum riskerar att misstolkas av betalningsskyldiga näringsidkare och därmed försvåra framtida överenskommelser. Samtidigt menar KLYS och Copyswede att principen redan gäller och också har beaktats av lagstiftaren, även om det inte kommit till uttryck direkt i lagtexten. I utkastet framhålls vidare att det följer av EU-praxis att "…privatkopiering i princip ska anses medföra skada", men att det finns situationer där skadan kan vara obetydlig t ex för en viss kategori av verk. Att detta nu föreslås framgå i själva lagtexten kan vara välkommet, särskilt när breddningen nu sker till rättighetshavare utanför EU/EES.

I utkastet framhålls att: "Den föreslagna begränsningen påverkar inte skyldigheten att betala ersättning för en viss anordning. En anordning som är särskilt ägnad för privatkopiering förutsätts orsaka mer än obetydlig skada för rättighetshavare och en sådan anordning kan endast undantas om den omfattas av undantagsbestämmelserna…". **KLYS och Copyswede menar att detta är riktigt** och att detta torde undanröja risken för missförstånd i den praktiska tillämpningen.

Ytterligare en aspekt som är viktig i sammanhanget är att ersättningen kan fördelas till de rättighetshavare vars verk har utnyttjats i förvärvssyfte och där förvärvssyftet relaterar till det konstnärliga eller litterära skapandet. Rätten till ersättningen vid fördelningen bör alltså vara förbehållen rättighetshavare som på ett direkt sätt relaterar till deras

ensamrätt. **KLYS och Copyswede menar** att detta torde följa av den föreslagna bestämmelsen att *rättighetshavare som påverkas i obetydlig omfattning inte ska ha rätt till ersättning*. Detta undantar den stora mängd skyddade verk som framställs av anställda inom verksamheter som i sig bedrivs i förvärvssyfte utan att upphovsmannen eller dennes arbetsgivare relaterar till verket utifrån ett konstnärligt eller litterärt perspektiv. Detta bör även kunna gälla skyddade verk som tillgängliggörs på initiativ av rättighetshavaren själv utan att denne relaterar till ensamrätten samtidigt som en tjänsteleverantör tillgängliggör verket i en verksamhet där verksamheten i och för sig bedrivs i vinstsyfte.

3.2.4. Förhållandet till offlinekopiering

Frågan om förhållandet till offlinekopiering berörs på flera ställen i utkastet och är så som påpekas där också föremål för prövning i EU-domstolen. Den 2 oktober meddelade generaladvokaten yttrande med förslag till avgörande. Vilken inverkan frågan och en kommande dom från EU-domstolen kan tänkas ha på den rimliga kompensationen kan det finnas olika uppfattningar om, på samma sätt som det hittills har gjort både i Sverige och i våra grannländer, men **KLYS och Copyswede delar bedömningen** att frågan kan och bör hanteras i tillämpningen. Mot bakgrund av flera faktorer som förväntas påverka den samlade rimliga kompensation till följd av de föreslagna ändringar som i flera avseenden påtagligt utvidgar kretsen verk som ger rätt till PKE, menar KLYS och Copyswede att den rimliga kompensationen, alldeles oberoende av utfallet i den kommande domen från EU-domstolen, kommer behöva vara högre än i dagsläget. **KLYS och Copyswede delar utkastets bedömning att** den ersättning som det nuvarande systemet genererar på en schabloniserad nivå måste anses utgöra en indikation på vad som är en rimlig ersättning, detta utifrån vad som har omfattas och tidigare har ansetts omfattats av nuvarande system. Även i betänkandet fördes ett liknande resonemang som menade att branschavtalet och det resultat detta gav, utifrån vad som kunde beaktas av parterna vid bestämmandet av de avtalade nivåerna, gav uttryck för en rimlig kompensation. **KLYS och Copyswede konstaterar** också att ovanstående resonemang stöds av det faktum att den

samlade rimliga kompensationen i Sverige idag ligger i linje med den danska, som uttryckligen exkluderar offline och inte heller omfattar text och bild.

3.2.5. *Motsvarande rätt till ersättning bör gälla för flertalet närstående rättighetshavare*

KLYS och Copyswede konstaterar att förslaget att regelverket inte längre ska omfatta framställare av fotografisk bild, 49 a § URL, i huvudsak grundar sig på att det inte följer av EU-rätten att denna närstående rättighet behöver omfattas av PKE-systemet. Samtidigt har EU-domstolen nyligen tydliggjort principen att när medlemsstaterna inskränker ensamrätten för vissa rättighetshavare så ska dessa inte undantas från rätt till ersättning förutsatt att de ”…lider eventuellt förfång som inte kan kvalificeras som ”obetydligt”[3].

KLYS och Copyswede menar att det mot den bakgrunden är rimligt att den för många rättighetshavare praktiskt betydelsefulla närstående rättigheten för framställare av fotografisk bild ska behållas eftersom även denna inskränks i 12 § URL. **KLYS och Copyswede delar dock** utkastets bedömning att bilder som enbart skyddas genom 49 a § URL och inte 2 § URL många gånger inte är av sådan natur att de bör omfattas av rätten till rimlig kompensation, på motsvarande sätt som kan vara fallet för såväl andra närstående rättigheter och för verk som skyddas av ensamrätt enligt 2 § URL. Denna omständighet bör emellertid, på samma sätt som tidigare, kunna hanteras i tillämpningen med de mekanismer som nu också införs i lagtext, bland annat bestämmelsen att rättighetshavare som endast i obetydlig omfattning påverkas ekonomiskt av inskränkningen inte har rätt till ersättning.

3.3. Ersättningsgrundande anordningar (avsnitt 6.3)

KLYS och Copyswede tillstyrker utkastets förslag att begränsningen till upptagning av ljud eller rörliga bilder tas bort och har **ingen invändning** mot att anordningar som endast kan användas för analog upptagning inte längre ska vara ersättningsgrundande.

[3] C-260/22 Seven.One Entertainment Group GmbH.

KLYS och Copyswede delar också utkastets bedömning att ersättningsrätten fortsatt bör knytas till anordningar som är särskilt ägnade för kopiering för privat bruk samt att nuvarade undantag ska behållas.

3.3.1. Undantagen för vissa anordningar

KLYS och Copyswede delar utkastets bedömning, som även ligger i linje med betänkandets, att nuvarande bestämmelser bör gälla oförändrade. Frågan om exempelvis proffsundantaget är också föremål för såväl gällande som kommande EU-praxis och med nuvarande bestämmelser hanteras detta inom ramen för tillämpningen.

3.4. Skyldigheten att betala ersättning (avsnitt 6.4)

KLYS och Copyswede tillstyrker utkastets förslag att skyldigheten att betala PKE alltjämt ska åligga näringsidkare som tillverkar eller inför sådana anordningar som träffas av regelverket.

3.4.1. Förtydligande av utlandsförsäljares ersättningsskyldighet

KLYS och Copyswede tillstyrker förslaget att i lagtext förtydliga att betalningsskyldigheten även gäller vid utlandsförsäljningar direkt till konsument. Detta gäller och tillämpas redan idag eftersom det följer av EU-praxis på området,[4] men KLYS och Copyswede välkomnar att förtydligandet också förs in i 26 k § URL. Det är av största vikt att den ersättning som rättighetshavarna har rätt till också betalas, dels för att rättighetshavarna annars går miste om den, dels därför att de näringsidkare som följer regelverket inte ska drabbas av snedvridande konkurrens från utländska aktörer. I arbetet med att kräva in redovisningar och ersättningar från utländska aktörer kommer det vara ett viktigt och användbart stöd att skyldigheten framgår av lagtexten.

[4] C-462/09 Stichting de Thuiskopie

3.4.2. Det ska införas ett frivilligt sekundäransvar för elektronikbranschen

KLYS och Copyswede delar utkastets bedömning att den möjlighet som parterna har enats om i branschavtalet från 2020, att betalningsansvaret kan övertas av en återförsäljare som i sin tur säljer anordningarna vidare, är en viktig del av nuvarande PKE-systems praktiska funktion. **KLYS och Copyswede tillstyrker** därför att ordningen föreskrivs i lag i enlighet med förslaget, även om det kan konstateras att detta även hittills har kunnat åstadkommas inom ramen för parternas tillämning genom avtal. Såsom påpekas i utkastet är det viktigt att organisationen har möjlighet att pröva om det är acceptabelt att låta ett visst företag ta över redovisnings- och betalningsansvaret eftersom förslaget innebär att möjligheten att rikta krav mot den ursprunglige importören upphör. Skäl att motsätta sig en övergång av betalningsansvar kan exempelvis vara, såsom anges i utkastet, att företaget inte är kreditvärdigt. Ett annat godtagbart skäl bör vara företag som tidigare, trots begäran om rättelse, inte har efterlevt laggivna krav om redovisning och betalning eller villkor enligt ingångna avtal och avtalet därför har sagts upp. Möjligheten att neka ett företag att ansvara för redovisning och betalning av sådana skäl ligger även i de betalningsskyldiga näringsidkarnas intresse eftersom det annars skulle föreligga ökad risk för konkurrenssnedvridning.

3.4.3. Lagreglerad rätt till återbetalning

KLYS och Copyswede har ingen invändning mot utkastets förslag att i lagtexten reglera rätten till återbetalning inom rimlig tid. Rätt till återbetalning finns under vissa förutsättningar enligt allmänna förmögenhetsrättsliga principer redan idag och följer också av regleringen i branschavtalet. Genom det frivilliga systemet med att låta återförsäljare ta över redovisnings- och betalningsansvar så minimeras också antalet situationer där det i efterhand visar sig att en betalning skett för anordningar som skulle har undantagits. Trots det bör naturligtvis återbetalning kunna ske när det visar sig att betalning skett för anordningar som borde ha undantagits, något som också EU-praxis tydligt föreskriver när frågan har prövats i länder där ersättning, till skillnad från den

praktiska tillämpningen i Sverige, i utgångsläget betalas innan man vet till vem anordningarna slutligen säljs eller om de exporteras. **KLYS och Copyswede konstaterar** att PKE-systemet i vissa avseenden har andra förutsättningar än vad som gäller vid andra typer av affärsrelationer mellan företag. Den representativa organisationens fakturering grundar sig på de betalningsskyldiga näringsidkarnas redovisningar som i normalfallet måste kunna förutsättas vara korrekta.[5] Ersättningen som därefter betalas in tillkommer inte heller organisationen, utan ersättningarna mottas av organisationen för att betalas vidare, för att slutligen nå de berättigade rättighetshavarna. Fördelningen ska, så som framhålls i utkastet, i normalfallet ske *senast* inom 9 månader efter det räkenskapsår som betalningen skedde. Någon möjlighet att kräva tillbaka ersättning från rättighetshavarna efter fördelningen finns inte. **KLYS och Copyswede delar mot den bakgrunden utkastets bedömning** att återbetalningsskyldigheten måste förutsätta att kravet framställs inom rimlig tid.

3.4.4. Anmälnings- och redovisningsskyldighet

KLYS och Copyswede tillstyrker förslagen till ändringar av anmälnings- och redovisningsskyldighet, **men konstaterar att förslagen behöver kompletteras** i denna del eftersom de inte fångar upp vare sig förslaget att förskjuta tidpunkten där betalningsskyldighet uppkommer från importtillfället till en senare vidareförsäljning, eller förslaget att det under vissa omständigheter ska finnas möjlighet att överlåta ansvaret på en aktör som påtagit sig att redovisa och betala. För att en redovisning ska innehålla den information som krävs för att den nya ordningen ska fungera måste redovisningen innefatta även uppgift om antalet anordningar som har *vidareförsålts och tidpunkten för detta*. När en vidareförsäljning sker till en näringsidkare som har övertagit redovisnings- och betalningsansvaret måste redovisningen också dessutom omfatta uppgift om *detta*

[5] Det har i tidigare lagstiftningsärende understrukits att redovisningar lämnas med straffansvar.

samt till vilket företag som försäljningen skett. Detta är uppgifter som redan idag redovisas i enligthet med branschavtalet.

3.5. Ersättningens storlek (avsnitt 6.5)

KLYS och Copyswede delar utkastets bedömning, såsom också framgår av yttrandet över betänkandet, att ersättningsnivån per GB som anges i 26 k § URL bör sänkas och att det också bör införas taknivåer för olika typer av anordningar i lagtexten. Detta, menar KLYS och Copyswede, för att de laggivna nivåerna ska komma närmare de tillämpade, samtidigt som detta i sig inte innebär att de tillämpade nivåerna ska sänkas.

3.5.1. Nya ersättningsnivåer och beräkningsgrunder

KLYS och Copyswede menar, som framgår av yttrandet över betänkandet, att ersättningsnivån per GB bör sättas till 2 kr. KLYS och Copyswede konstaterar därutöver att om ersättningen per GB bestäms till en så låg nivå som 1 kr så **måste detta belopp också indexuppräknas**. Det är riktigt som anförs i utkastet att en nivå på 1 kr per GB till stor del motsvarar den ersättning som idag gäller enligt branschavtalet och att förslaget därför skulle få begränsad inverkan på nuvarande tariffer. Samtidigt innebär detta att det i framtiden inte kommer kunna bli aktuellt att i situationer där det hade varit ändamålsenligt kommer gå att överenskomma om en högre nivå per GB för en viss anordningstyp. Trots detta kan KLYS och Copyswede förstå bakgrunden till utkastets ambition att sänka GB-nivån till den nu tillämpade nivån för att på denna punkt underlätta förhandlingar mellan parterna på marknaden. Att nivån av lagstiftaren direkt läggs på den tillämpade nivån innebär dock, menar KLYS och Copyswede, att den också måste bli föremål för indexuppräkning. Eftersom de tillämpade takbeloppen i praktiken också är av stor betydelse för bestämmandet av ersättningens storlek för en viss anordning torde en indexuppräkning även av ersättnignen per GB inte kunna leda till några praktiska problem som inte med lätthet kan hanteras.

3.5.2. Takbelopp

KLYS och Copyswede avstyrker förslaget till de belopp som föreslås som taknivåer. KLYS och Copyswede har i yttrandet över betänkandet föreslagit att taknivåer bör införas i lagen, men med en högsta nivå på 150 kr. Nivån var föreslagen och förslås utifrån de nivåer som tillämpas idag och är samtidigt bestämd för att hantera behov av högre nivåer i framtiden. Den högsta nivå som tillämpas i dagsläget är, såsom utkastet konstaterar, 120 kr för anordningar som är särskilda typer av enheter som i mycket hög grad, eller uteslutande, används för att spela in och/eller lagra skyddade verk. Det handlar härvid om olika typer av mediaspelare och set-top-boxar med lagringskapacitet och ibland med egen möjlighet till inspelning. Det är dock korrekt, som anförs i utkastet, att denna typ av anordningar har fått minskad betydelse för den samlade PKE-ersättningen. De taknivåer som för närvarande är av störst praktisk betydelse för den samlade ersättningen är den avtalalade nivån för datorer, surfplattor och mobiltelefoner. För dessa anordningar tillämpas ett tak på 75 kr enligt branschavtalet.

I utkastet förs ett resonemang om att de föreslagna takbeloppen är bestämda för att ge ett utrymme uppåt mot dagens nivåer med 33 %. **KLYS och Copyswede menar** att det vore rimligt att tillämpa detta resonemang på de nivåer som överenskoms i branschavtalet 2020, som enligt betänkandet fick betraktas som rimlig ersättning vid den tidpunkten, och justera nivån för takbeloppet med indexuppräkning för tiden efter 2020. **Med ett sådant synsätt skulle en rimlig högsta taknivå vara 125 kr per anordning**

KLYS och Copyswede delar delvis bedömningen i utkastet att den samlade rimliga kompensationen på en schabloniserad nivå ska spegla den privatkopiering som faktiskt sker. Det måste *understrykas* att denna bedömning har sin grund i EU-rättslig praxis där omständigheten förutsätts tillämpas på en *mycket hög abstraktionsnivå av den nationella lagstiftaren*. Med ett system med avgifter på anordningar kan nämligen ersättningen över tid ändras i betydande omfattning, ibland bara från ett år till ett annat,[6] även när

[6] KLYS och Copyswede utvecklade detta resonemang utförligt i yttrandet över betänkandet SOU 2022:20.

privatkopieringens omfattning är oförändrad. I praktiken innebär det att den samlade ersättningen kan sjunka dramatiskt, med påtagliga konsekvenser för rättighetshavarna, till exempel om konsumtionsmönster förändras på grund av en nedgång i konjunkturen utan att privatkopieringen för den skull har minskat. Detta sammtidigt som de betalningsskyldiga näringsidkarna inte påverkas alls på motsvarande sätt vid upp och nedgångar relativt försäljningen av anordningar. Den samlade rimliga kompensationen i denna typ av system saknar på det sättet betydelse för den betalningsskyldige näringsidkaren, men har avgörande betydelse för rättighetshavarna. Däremot kan avgiftens storlek på en viss anordning ha betydelse för näringidkaren, samtidigt som det måste konstateras att denna i praktiken belastar konsumenten och inte näringsidkaren. Detta ligger i det anordningsbaserade systemets natur vilket har både för- och nackdelar, men understryker det faktum att systemet är just schabloniserat och att det knappast är rimligt att på en detaljerad eller kortsiktig nivå låta skiften i förekomsten av privatkopiering ha allt för omedelbar eller omfattade betydelse för synen på den samlade rimliga kompensationen, samtidigt som helt andra omständigheter kan leda till att den över ett par år sänks med 20 – 30 %. Samtidigt måste i vissa särskilda fall förändringar över tid kunna ske, något som i de flesta PKE-ordningar kräver lagändring, men i det svenska systemet i viss utstäckning möjliggörs inom ramen för systemet. Ett för lågt satt tak innebär i praktiken att det bara ges utrymme för sänkningar, medan taket omöjliggör höjningar, vilket med det resonemang som förs i utkastet knappast kan vara avsikten. KLYS och Copyswede menar mot den bakgrunden att takivåerna *även med något högre nivåer* än de föreslagna kommer att tjäna de syften som utkastet, som det rimligen måste förstås, vill uppnå, samtidigt som risken för att systemet undergrävs på ett sätt som inte varit avsett minskar.

KLYS och Copyswede tillstyrker förslaget till indelning av kategorier av anordningar men menar mot bakgrund av ovanstående resonemang att taknivåererna inte bör understiga de som anges nedan:

Anordningar för lagring:		50 kr tak
Anordningar för lagring där även annan användnig kan ske:		125 kr tak
Anordningar för exemplarframställning:		125 kr tak

3.5.3. Ersättningsnivåerna ska justeras efter prisutvecklingen

KLYS och Copyswede välkomnar och tillstyrker förslaget att det införs en bestämmelse om indexuppräkning av taknivåerna. Detta är nödvändigt när nivåerna sätts så nära de tillämpade nivåerna. Se även resonemanget ovan under 3.5.1 angående behovet av indexuppräkning av ersättningen per GB.

3.5.4. Taknivåerna ska inte tillämpas om det är uppenbart oskäligt

KLYS och Copyswede delar utkastets bedömning och tillstyrker att det införs en möjlighet att tillämpa en nivå som ligger över de angivna taknivåerna. **KLYS och Copyswede föreslår dock** att detta även ska vara möjligt om det vore uppenbart oskäligt att tillämpa taknivån *eller när detta är en förutsättning för att den ersättning som utgår ska anses rimlig*. Med tillägget möjliggörs att takbeloppet även kan överskridas om det skulle visa sig vara nödvändigt för att säkerställa rimlig kompensation enligt EU-rätten. Möjligen kan detta anses omfattas av förslaget i utkastet, men genom att utkastet framhåller att bestämmelsen ska ha ett mycket restriktivt tillämpningsområde så bör det i så fall klargöras.

3.5.5. Nedsättningsgrunder

KLYS och Copyswede tillstyrker förslaget att behålla bestämmelserna om näringsidkarens rätt till nedsättning och att lämna dessa oförändrade.

3.5.6. Nya krav på en organisation som har rätt att kräva in ersättning

KLYS och Copyswede har ingen invändning mot förslaget att göra vissa delar av 9 kap 2 § LKFU tillämplig på krav på PKE. KLYS och Copyswede delar också i stort utkastets bedömningar i denna del.

3.6. Administration och fördelning (avsnitt 6.6)

KLYS och Copyswede delar utkastets bedömning att nuvarande ordning för administration och fördelning bör behållas.

3.7. Preskription av rättighetshavares fordran (avsnitt 6.7)

KLYS och Copyswede tillstyrker förslaget i utkastet att införa en treårig preskriptionstid för rättighetshavares fordran på organisationen. I ljuset av de stora systemförändringar som nu förslås är den föreslagna bestämmelsen om preskription av fordran, av de skäl som anges i utkastet, mycket viktigt för att PKE-ordningen ska fungera effektivt i praktiken. **KLYS och Copyswede delar bedömningen** som görs i utkastet att det är lämpligt att inrätta en preskriptionsregel enligt samma modell som gäller för krav på ersättning från rättigheteshavare som har omfattats av avtalslicenseffekt. Såsom anges i utkastet ankommer det på organisationen att vidta rimliga åtgärder för att finna de rättighetshavare som har rätt till ersättning och om det trots detta inte lyckats så ska vissa åtgärder enligt LKFU vidtas. Om rättighetshavaren inte kunnats nås efter tre år får organisationen bestämma att medlen kan användas för andra ändamål. Som utkastet konstaterar så är regelverket i LKFU i sig inte en preskriptionsregel. **KLYS och Copyswede konstaterar** att den nu föreslagna preskriptionsregeln däremot skulle fungera väl i praktiken med de skyldigheter som följer av LKFU.

3.8. Utökad tillsyn (avsnitt 6.8)

KLYS och Copyswede har ingen invändning mot förslaget om utökad tillsyn av Patent- och registreringsverket. Förslaget är kopplat till att vissa delar av 9 kap 2 § LKFU förslås göras tillämplig på krav på PKE och avtalsvillkor som är osakliga eller diskriminerande. KLYS och Copyswede konstaterar att det mot den bakgrunden är rimligt att PRV ges ett utökat tillsynsuppdrag i motsvarande mån.

3.9. En ny möjlighet till medling (avsnitt 7)

KLYS och Copyswede tillstyrker förslaget att om att medlingslagen även ska omfatta avtal om privatkopieringsersättning.

3.9.1. Utformningen av medlingsreglerna

Förslaget i utkastet innebär att ersättningen alltid ska delas mellan parterna. **KLYS och Copyswede avstyrker förslaget** i denna del. Enligt medlingslagen gäller som utgångspunkt att den part som ansöker om medling ska ansvara för kostnaderna för förlikningsmannen. Om parterna ansöker gemensamt svarar också parterna gemensamt för kostnaderna. Parterna kan också komma överens om att kostnaderna för förlikningsmannen ska delas mellan parterna. I förslaget föreslås att kostnaderna ska delas lika mellan parterna om inte annat överenskommes. Utkastet antar att parterna *alltid* har ett gemensamt intresse av att komma överens och att det därför är rimligt att utgångspunkten ska vara att kostnaden delas lika. **KLYS och Copyswede menar att detta inte är rimligt** och det också riskerar att minska förutsättningarna för att medling framgångsrikt ska kunna användas. Skälet till detta är att det på rättighetshavarsidan bara finns en part, den representativa organisationen. Den betalningsskyldiga kretsen består av hundratals företag, som var och en har möjlighet att ansöka om medling. Situationen är alltså likartad som vid de andra situationer där medling enligt denna lag kan komma i fråga. Om flera företag begär medling kring samma avtal eller kring villkor som är väl etablerade kan organisationen tvingas att inte medverka i medlingen enbart för att begränsa kostnaderna för att ansvarfullt värna rättighetshavarnas ersättningar, något som skulle riskera att motverka syftet med regleringen. **KLYS och Copyswede menar** att det mot den bakgrunden saknas skäl att särreglera medling kring avtal om PKE och att den föreslaga särregleringen riskerar att minska nyttan av möjligheten att begära medling.

För KLYS och Copyswede

Ulrica Källén *Mattias Åkerlind*